

دست‌نامهٔ ویرایش

بهر روز صفرزاده

کتاب سده

فهرست

۷	پیش‌گفتار
۹	جدولِ آوانگاری
۱۱	دست‌نامه ویرایش
۱۳۱	پیوست: تحولاتِ آواییِ فارسیِ گفتاری در مقایسه با فارسیِ رسمی
۱۸۵	منابع

آ

- آج**، **عاج** *âz* املاي اين دو واژه هم‌آوا را نبايد باهم اشتباه کرد:
 آج: برجستگی‌های منظم سطح لاستیک.
 عاج: دندان فیل.
- آجل**، **عاجل** *âjel* املاي اين دو واژه هم‌آوا را نبايد باهم اشتباه کرد:
 آجل*: آینده.
 عاجل: فوری؛ سریع.
- آذر**، **آزر** *âzar* املاي اين دو واژه هم‌آوا را نبايد باهم اشتباه کرد:
 آذر: سؤمين ماه پاییز.
 آزر: عموي حضرت ابراهيم.
- آر**، **عار** *âr* املاي اين دو واژه هم‌آوا را نبايد باهم اشتباه کرد:
 آر: واحد مساحت، برابر صد متر مربع.
 عار: ننگ.
- آری**، **عاری** *ârî* املاي اين دو واژه هم‌آوا را نبايد باهم اشتباه کرد:
 آری: بله.
 عاری: خالی؛ فاقد.
- آزمایشات** *âzmâyesât* «آزمایشات» نادرست است و به جای آن باید گفت «آزمایش‌ها».
- آسپیرین** *âspirîn* [فرانسوی: *aspirine*] تلفظ و املاي اصلي اين واژه فرانسوی «آسپیرین» است، نه «آسپرین».
- آسفالت** *âsfâlt* [فرانسوی: *asphalte*] تلفظ و املاي اصلي اين واژه فرانسوی «آسفالت» است، نه «اسفالت».
- آسیاب**، **آسیاب** *âsiyâ, âsiyâb* «آسیا» و «آسیاب» هردو درست است و می‌توان هریک را به جای دیگری به کار برد.
- آشیان**، **آشیانه** *âšiyân, âšiyâne* «آشیان» و «آشیانه» هردو درست است و می‌توان هریک را به جای دیگری به کار برد.
- آفریقا** *âfriqâ* «آفریقا» و «آفریقا» هردو درست است، اما بهتر است «آفریقا» بگوییم و بنویسیم.
- آکوردئون** *âkorde'on* [فرانسوی: *accordéon*] تلفظ و املاي اصلي اين واژه فرانسوی «آکوردئون» است، نه «آکاردئون».
- آلگوریتم** *âlgorîtm* = الگوریتم.
- آلی**، **عالی** *âlî* املاي اين دو واژه هم‌آوا را نبايد باهم اشتباه کرد:
 آلی: مربوط به ترکیبات کربن (شیمی).

بایستی bāyesti [گفتاری] صورتی گفتاری از «باید» یا «بایست»: بایستی بگی / می گفتم / بیای / می رفتی.

بتونه batune این واژه ظاهراً تغییر یافته واژه انگلیسی putty است و تلفظ و املاي درست آن «بتونه» است، نه «بتانه».

بهر bahr املاي این دو واژه هم آوا را نباید باهم اشتباه کرد:
بهر: دریا.

بهر*: قسمت؛ بخش؛ نصیب.

بدل، **بدلی** badal, badālī «بدل» و «بدلی»، وقتی در نقش صفت باشند، هردو درست اند و می توان هریک را به جای دیگری به کار برد:
انگشتر بدل / بدلی.

بَدَوی، **بَدَوی** badvī, badavī این دو واژه هم نگاشت را نباید باهم اشتباه کرد:
بَدَوی: ابتدایی؛ آغازین: مَحْكَمَه بَدَوی.
بَدَوی: بیابان نشین: اعراب بَدَوی.

بدیمن badyomn «یمن» یعنی خجستگی، مبارکی؛ بنابراین صفت مرکب «بدیمن» ترکیب نادرستی است و به جای آن باید گفت شوم، نحس، نامبارک، نامیمن، یا بدشگون.

بدین bedīn «بدین» (بد + این) صورت کهن «به این» است که در ترکیباتی چون «بدین ترتیب»، «بدین طریق»، و «بدین وسیله» به کار می رود و درست است. در زبان پهلوی «پد» به معنی «به» بوده که بعدها «بد» شده است.

براعت، **برانت** barā't املاي این دو واژه هم آوا را نباید باهم اشتباه کرد:

براعت: برجستگی و سرآمدی در علم و فضل.

برانت: پاک و بی گناه بودن؛ بیزاری.

برافراشتن barāfrāštan <

باعث ایجاد چیزی شدن ترکیب حشوآمیز و نادرستی است.

درست: باعث ناامنی می شوند.

نادرست: باعث ایجاد ناامنی می شوند.

باغی، **باقی** bāqī املاي این دو واژه هم آوا را نباید باهم اشتباه کرد:

باغی*: ظالم؛ سرکش؛ نافرمان.

باقی: پاینده؛ پایدار؛ بقیه.

بالاخره bel'axare «بالاخره» (ب+ال+اخره)

تغییر یافته «بأخرة» / be'axara (ب+أخرة) عربی است و با همین تلفظ و املا در فارسی رایج است و اشکالی ندارد. برخی به غلط «بالاخره» می نویسند.

بالکن bālākon تلفظ و املاي نادرست «بالکن».

بالرین bālērīn [فرانسوی: ballerine] تلفظ و املاي اصلی این واژه فرانسوی «بالرین» است، نه «بالرین» / bālcriyan/.

بالش، **بالشت** bāleš, bālešt «بالش» و «بالشت» هردو درست است و در متون کهن فارسی آمده است، منتها «بالش» رسمی تر از «بالشت» محسوب می شود.

بالکن bālkon [فرانسوی: balcon] تلفظ و

املاي اصلی این واژه فرانسوی «بالکن» است. برخی به غلط «بالاکن» می گویند.

باید، **بایست** bāyad, bāyest «باید» و «بایست» هردو از مصدر «بایستن» اند و فرقیان این است که «باید» زمان حال را نشان می دهد و «بایست» زمان گذشته را.

درست: امروز باید بروم.

نادرست: امروز بایست بروم.

درست: دیروز بایست می رفتم.

نادرست: دیروز باید می رفتم.